

Pohjois-Karjalan siirtymäsuunnitelma

**Ympäristöministeriö, Juhani Damski,
kansliapäällikkö**

16.8.2022

Siirtymäsuunnitelmassa todetaan, että lähimpien 10 vuoden aikana energiaturvetta tullaan korvaamaan pääasiassa metsähakkeella. Ympäristöministeriö kiittää, että metsähakkeen käytön lisäystä on selvitetty ja LUKE:n selvityksen perusteella potentiaalinen metsähake riittäisi turpeen energiakäytön korvaamiseen, jos alueella hyödynnetään suurin ylläpidettävissä oleva aines- ja energiapuun hakkuukertymä. Selvityksessä ei kuitenkaan ole huomioitu kasvavien hakkuiden vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen, joten kokonaisvaltaisesti kestävät hakkuumäärät ovat todennäköisesti selvityksen arvioita alhaisempia. Ympäristöministeriö huomauttaa, että Pohjois-Karjalassa energiapuunkorjuun hyödyntämisen lisääminen tulee toteuttaa huomioiden metsien ekologinen kestävyys. Energiapuun lisäyksen tulisi tulla taimikoiden ja nuorten metsien hoitovelkaa vähentämällä sekä välttää ainespuun hyödyntämistä energiantuotannossa. Toteutuksessa tulee huolehtia riittävän lehtipuusekoituksen jättämisestä hoitotoimenpiteiden yhteydessä, jotta jäljelle jäävä lehtipuusto voisi muodostaa monipuolista suuren läpimitan lahoppuustoa ja/tai jättöpuita. Vesistövaikutusten sekä maaperän hajoamisesta muodostuvien KHK-päästöjen vähentämiseksi turvemilla tulisi metsänhoidossa siirtymä mahdollisuuksien mukaan jatkuvapeitteisen kasvatuksen hyödyntämiseen kunnostusojitusten välttämiseksi.

Teollisuuden sivuvirtojen ja jätemateriaalien hyödyntämisen lisäksi kokonaisvaltainen kiertotaloussiirtymä edellyttää alueilta ja niiden yrityksiltä 2020-luvulla (ja vielä vahvemmin tulevana vuosikymmeninä) entistä syvällisempää ja kriittistä tarkastelua siitä, millaisella teollisella toiminnalla ja liiketoimintamalleilla painetta luonnonvarojen käyttöön voidaan aidosti vähentää. Esimerkiksi uudelleenkäyttö, korjaaminen, kunnostaminen, uudelleenvalmistus, tuote palveluna -mallit ja jakamistalous kasvattavat tulevaisuudessa merkitystään kestävyysaasteiden ratkaisemisessa, ja täten ympäristöministeriö katsoo, että ne pitäisi huomioida alueellisissa suunnitelmissa entistä vahvemmin.

Ympäristöministeriö tukee, että alueellista siirtymäsuunnitelmaa täydennettäisiin vielä soveltuvasti siten, että niissä tarkasteltaisiin kattavammin rahoitusmahdollisuudet ja hankkeet joita voidaan tukea JTM pilareiden 2 ja 3. kautta. (mm. energiainvestoinnit).

Ympäristöministeriö pyytää lisäksi, että suunnitelmassa tarkastetaan vielä terminologia ja kiinnitetään huomiota oikeinkirjoitukseen. Ilmastolaissa on asetettu hiilineutraaliustavoite ei ilmastoneutraaliustavoite. Ympäristöministeriö myös huomauttaa, että uudistettu ilmastolaki on astunut voimaan 1.7.2022 ja ilmastolakia uudistetaan parhaillaan mm. kuntien ilmastosuunnitelmavelvoitteen osalta. Ilmastolain mukainen nimi keskipitkän aikavälin ilmastomuutospoliittinen suunnitelman sijaan on keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma. Kyseinen suunnitelma on nyt julkinen ja tulisi huomioida (Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma : Kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa 2035 - Valto (valtioneuvosto.fi)). Sivulla 1-2 tulisi huomioida myös maalämpö sekä aurinkoenergia.

Ilomantsin kunta, Ilomantsin kunta

16.8.2022

Pohjois-Karjalassa on alueellisesti huomioitava energian tuotannon mahdollisuudet ja esteet, muun muassa puolustusvoimien antamat rajoitteet tuulivoiman rakentamiselle erityisesti Venäjän rajan läheisyydessä ja osin muillakin alueilla. Tuulivoiman rakentamisen esteet Pohjois-Karjalan alueilla, joille tuulivoimaa ei voida rakentaa, on kompensoitava.

Energian lisätuotantoa ja mahdollisimman suurta omavaraisuutta on turvattava mahdollistamalla uusiutuvan energian lisätuotanto. Puupohjaisten polttoaineiden päälähteet, metsäteollisuuden sivuvirrat ja metsätaloussektorin jätteet, on hyödynnettävä aiempaa paremmin. Turvealan yrittäjien tuotantosuunnan muutoksia on tuettava. Muutoksissa korostuu koulutuksen merkitys.

Turpeennoston vähenemisen muutokset energiayhtiöiden ja lämpölaitosten toimintaan on huomioitava ja niitä on tuettava. Monella yhtiöllä on edessään suuria investointeja edellyttämät konversiomuutokset.

Turpeennostosta luopumisen aikataulua on tarkasteltava siten, että maa- ja puutarhatalous ennättävät löytämään korvaavia kuivikkeita ja kasvualustoja.

Ilomantsin aktiivihiihen tuotannon tarvitseman turveraaka-aineen saatavuus on turvattava ottaen huomioon turpeen jatkojalostusarvo maaperän, ilman ja veden puhdistamiseen valmistettavissa tuotteissa. Aktiivihiihen tuotannon sivuvirtana syntyvä lämpöenergia hyödynnetään paikallisessa kaukolämpöverkossa.

Muuttunut geopoliittinen tilanne on otettava huomioon turpeen alasajoa aikataulutettaessa ja suunniteltaessa. Euroopan laajuinen energian hinnannousu ja energian saatavuus ovat vakavasti otettavia arkeen ja talouteen vaikuttavia tekijöitä. Normaaliolojen häiriötilanteita varten tarvitaan vielä turpeen varmuusvarastoja.

Kokonaisuutena Pohjois-Karjalan siirtymäsuunnitelma on toimiva, kunhan korvaavien työpaikkojen syntyminen nähdään laajasti ja niitä turvataan myös muille kuin teollisen tuotannon aloille. Turpeennostosta poistuvien suoalueiden ennallistaminen ja tuki ennallistamiseen ovat tervetulleita ja tarpeellisia.

Lieksan kaupunki, kaupunginhallitus **9.8.2022**
8.8.2022 § 242

Pohjois-Karjalan siirtymäsuunnitelmassa on tarkasteltu monipuolisesti ja hyvin turvetuotannosta luopumisen moninaisia vaikutuksia tunnistaen sekä taloudelliset että toiminnalliset vaikutukset. Siirtymäsuunnitelma tunnistaa myös turpeen käytön korvaamiseen liittyvät haasteet. Siirtymäsuunnitelmassa on esimerkiksi nostettu hyvin esiin aktiivihiihtotuotannon ja kuiviketurpeen saatavuuteen liittyvät sisällöt. Molempien korvaaminen muilla raaka-aineilla on tällä hetkellä erittäin haasteellista ja korvaavien menetelmien käyttö kokonaisuutena arvioiden lisää ympäristökuormitusta.

Pohjois-Karjalan maakuntaohjelmassa (POKAT 2025) turpeen energiakäyttö on hyväksytty lopetettavaksi vuoteen 2030 mennessä. Kuluneen alkuvuoden aikana Ukrainan sota on muuttanut kuitenkin niin merkittävästi toimintaympäristöä, että tavoitetta olisi hyvä arvioida uudelleen ottaen huomioon alueen huoltovarmuus (lämmitysenergia ja ruuan tuotanto) ja alueen mahdollisuudet tuottaa energiaa vaihtoehtoisilla tavoilla. Erityisesti haasteet tuulivoiman käytön laajentamisessa maanpuolustuksellisista syistä ovat merkittävät ja tällä hetkellä käytännössä estävät tuulivoimatuotannon kehittämisen. Toisaalta puuraaka-aineen enenevälle käytölle ja saatavuudelle on nähtävissä hidasteita. Tässä tilanteessa Pohjois-Karjalassa voisi olla tarkoituksenmukaista toteuttaa siirtymää Suomen hallituksen määrittelemän tavoitteen mukaisessa aikataulussa.

Turvetuotannosta luopumisen ja sitä korvaavien uusien investointien kustannukset ovat siirtymässä suoraan kuluttajille. Energianhinta on jo noussut ja tulee nousemaan edelleen merkittävästi. Tällä on hyvin huomattavia kielteisiä välillisiä vaikutuksia esimerkiksi Lieksan kaupungin alueella kaukolämmön hinnanmuodostumiseen sekä yksityisasiakkaille että kaupunkikonsernille. Hinnan nouseminen vaikuttaa merkittävästi esimerkiksi Lieksan Kiinteistöt Oy:n ja sen tiloissa toimivien yritysten kilpailukykyyn. On erittäin tärkeää, että turvetta merkittävästi energianlähteenä hyödyntäneiden alueiden tilanne tulisi huomioitua siten, että siirtymän vaikutukset ovat mahdollisimman vähäiset. Erityisesti on huomattava, että korvaavien energiamuotojen mahdollisuudet ovat rajallisia, koska käytännössä tuulivoiman rakentaminen ei ole mahdollista tällä hetkellä rajaseudulla. Tästä johtuen puuraaka-aineen saatavuudesta on erityisesti huolehdittava. JTF-rahoituksella on pystyttävä laajentamaan myös Pohjois-Karjalan alueella sijaitsevaa

puutermiinaliverkoston. Kilpailukykyisen energian saatavuuden turvaamiseksi korotettu tuki esimerkiksi biokaasutuotannon laajentamiselle on tärkeää.

Maaseutumaisten alueiden yritystoiminnan kehittämisen kannalta biokaasutuotannon tarjoamien mahdollisuuksien lisäksi maaseutumatkailun kehittäminen voisi tarjota kohdealueiden työntekijöille ja alkutuotannossa työskenteleville työllistämismahdollisuuksia tulevaisuudessa. Tukea voisi tämän takia kohdentaa osittain myös maaseutumatkailun kehittämiseen.

**Pohjois-Karjalan maakuntaliitto,
Poutiainen Risto, kehittämisjohtaja**

8.8.2022

Alueelliset siirtymäsuunnitelmat on laadittu hyvin ja niissä on otettu huomioon eri näkökannat ja tarpeet kattavasti. JTF-koordinaatioryhmä on ollut tärkeä foorumi alueellisten suunnitelmien valmistelussa tiedonvälityksen, tiedonvaihdon ja yhteisen keskustelun areenana.

Pohjois-Karjalan alueellinen suunnitelma on tehty valmisteltu yhteistyössä alueellisten ELY-keskusten kanssa sekä tiiviissä yhteistyössä alueellisen toimijaverkoston kanssa.

Pohjois-Karjalan alueellisessa suunnitelmassa on esitelty ja perusteltu laajemmin alueellisia ja sosiaalisia vaikutuksia. Suunnitelmassa käytetty PTT-raportti ja siihen sisältyvä tilastoaineisto ei tuo kaikkia alueellisia ja sosiaalisia vaikutuksia esille.